



Vasa sjukvårdsdistrikt  
Vaasan sairaanhoitopiiri



**Potilasturvallisuustiedote**

**01/2014**



”

*Tiedotteissa esitetyt  
tapahtumat ja teemat  
tulee käydä jokaisessa  
työyksikössä läpi tarkastellen  
oman toiminnan turvallisuutta.*

#### **Potilasturvallisuustiedote 1/2014**

Potilasturvallisuustiedote ilmestyy neljä kertaa vuodessa Vaasan sairaanhoitopiirin alueella. Tiedotteen tavoitteena on nostaa esiin tärkeitä, ajankohtaisia asioita turvallisuuden hallinnasta. Tiedotteissa esitetyt tapahtumat ja teemat tulee käydä jokaisessa työyksikössä läpi tarkastellen oman toiminnan turvallisuutta.

#### **Potilasturvallisuustiedote**

ISSN 1789-6281

Julkaisija Vaasan sairaanhoitopiiri  
Toimitus Potilasturvallisuusneuvosto  
Taitto C2  
Paino Waasa Graphics  
Painos 900

# Sisällys

Pääkirjoitus.....	4
Potilasturvallisuus .....	6
CRM.....	8
Liinaus.....	10
Endoskopiayksikön kaizenviikko.....	12
Haipro-tilastot .....	14



# Palkinto hyvästä potilasturvallisuustyöstä

Kausi-influenssarokote on tärkein keino ehkäistä influenssaa. Henkilökunnan rokotusten avulla voidaan ehkäistä merkittävästi potilaiden influenssaan sairastumista, sen aiheuttamia vakavia jälkitauteja sekä potilaiden kuolemia. Riittävä rokotekattavuus antaa tehokkaan laumasuojan heikoimmille potilaille.

Kausi-influenssarokotteen parhaan rokotekattavuuden saavuttanut osasto on synnyttäneiden vuodeosasto A4, jossa rokotusprosentti oli 56.

**Onnea  
voittajille  
synnyttäneiden  
vuodeosastolla  
A4!**



# Potilasturvallisuus – ennen, nyt ja tulevaisuudessa



## Potilaalla on 1. 1. 2014 lähtien ollut oikeus yhdessä lääkärin kanssa valita, missä sairaalassa hän saa hoitoa. Hyvästä potilasturvallisuudesta tunnettu sairaala on varmasti etulyöntiasemassa, kun potilas on valitsemassa sairaalaa.

Vaasan keskussairaala on tehnyt viime vuosina määrätietoisesti työtä potilasturvallisuuden eteen. Meillä on viisi potilasturvallisuuskoordinaattoria ja lisäksi jokaisella osastolla on oma potilasturvallisuusvastaava. HaiPro-järjestelmä, jossa raportoidaan vaaraa läheltä piti -tilanteista, otettiin käyttöön jo vuonna 2007, yhtenä ensimmäisistä sairaaloista Suomessa.

**Vaasan keskussairaala sai vuonna 2010** kokopäiväisen turvallisuuspäällikön, joka yhteistyössä paikallisten viranomaisten kanssa vaalii henkilöstön ja potilaiden turvallisuutta sairaala-alueella. Tässä numerossa yhteistyötä paikallisten viranomaisten kanssa edustaa Tero Mäki Pohjanmaan pelastuslaitoksesta.

**Verkkopohjaisesta lääkeosaamisen** koulutuksesta, LOVesta, saimme lukea Potilasturvallisuustiedotteen numerosta 1/2013. LOVE-koulutuksen ensisijaisena tarkoituksena on huolehtia siitä, että henkilöstöllä on riittävästi lääkehoidon osaamista. Uusien työntekijöiden, jotka eivät ole saaneet koulutusta, on suoritettava LOVE-kurssi niin pian kuin mahdollista työhönoton jälkeen. Kaikkien on lisäksi uusittava lupansa viiden vuoden välein jatkokoulutuksen avulla.

**Kun aloitin nuorena lääkärinä** työskentelemin Vaasan keskussairaalassa vuonna 1996,

olivat potilaskertomukset ainoastaan paperimuodossa. Kun potilas tuli päivystykseen, potilaskertomus haettiin arkistosta. Se tapahtui usein nopeasti, mutta todella kiireellisissä hätätapauksissa jouduttiin potilasta joskus hoitamaan niin, ettei meillä ollut tietoa aiemmista sairauksista tai hoidoista. Nyt kun potilaskertomukset ovat sähköisessä muodossa, tiedot löytyvät välittömästi.

**Eri lääkkeiden yhteisvaikutus** on mahdollinen turvallisuusriski, sillä potilaalla voi joskus olla jopa 20 erilaista lääkettä yhtäaikaaisesti käytössä. Sähköisessä potilaskertomusjärjestelmässä on kuitenkin toiminto, joka varoittaa mahdollisista vaarallisista yhteisvaikutuksista, kun lääkäri laatii uutta lääkemääräystä.

**Suomi on maa**, jossa on monia erilaisia potilaskertomusjärjestelmiä, jotka eivät valitettavasti ole aina yhteensopivia. Salassapitoa ja turvallisuutta koskevat tiukat vaatimukset ovat viivästyttäneet joustavan tiedonsiirron kehittämisprosessia. Odotellessa on kuitenkin oltava kärsivällinen – terveydenhuollossa voidaan hyväksyä vain takuuvarmasti turvalliset ja moitteettomasti toimivat tietojärjestelmät.

**Christian Kantola**  
hallintoylilääkäri  
Vaasan keskussairaala



”

*Kokonaisturvallisuus  
ja varautuminen  
potilaan sekä  
henkilöstön  
parhaaksi*

# Sairaalan turvallisuus nojaa huolelliseen suunnitteluun ja viranomaisyhteistyöhön

**Yhteistoiminta potilasturvallisuuden ylläpitämisessä ja kehittämisessä vaatii viranomaisten yhteistyötä ja sairaalan johdon ja henkilöstön etenkin turvallisuudesta vastaavien tinkimätöntä asennetta kokonaisturvallisuustyöhön.**

Vaasan sairaanhoitopiirin kokonaisturvallisuus on kehittynyt eteenpäin ja yhteistyö on syventynyt entisestään pelastusviranomaisen kanssa. Yhteisenä tavoitteena on sairaalan turvallisuuden vaaliminen potilasturvallisuuden näkökulmasta.

**Sairaalan asiakas ei välttämättä tiedä**, miten laajamittaista taustatyötä varautumisessa erilaisten tilanteiden varalle tehdään. Suunnitelmia ja niiden toimivuutta testataan käytännön harjoituksilla ja arvioidaan yhteisissä palaverissa. Kriittisten toimintojen, kuten sähkön ja veden saannin turvaaminen erilaisissa häiriötilanteissa, on ollut arvioitavana. Tilaisuuksien perusteella korjataan epäkohtia, jotta ne olisi- vat hallittavissa, jos jotain tapahtuu.

**Pelastusviranomainen** koetaan toimijana, joka tulee paikalla, kun jotain sattuu. Tulipalojen ja muiden tehtävien osalta sairaala on erityisen haastava kohde. Tästä syystä pelastusviranomainen tekee monenlaista etukäteistyötä.

**Potilasturvallisuus on mukana** rakennuksen suunnittelusta käytännön toimintaan. Sairaa- lan suunnitteluun osallistutaan rakennuslupa-

vaiheessa, jossa vaikutetaan rakennuksen osastoiteihin, poistumismahdollisuuksiin sekä tekniikkaan, joka tukee käytönaikaista henki- löturvallisuutta. Automaattinen paloilmoin- järjestelmä, sulkeutuvat palo-ovet, savunpois- to ja sprinklerit ovat juuri niitä, jotka tukevat käytönaikaista varautumista.

**Poistumisturvallisuus selvitykset**, pelastus- ja valmiussuunnitelmat tukevat kokonaisturval- lisuuden ylläpitoa ja arviointia. Lisäksi käytän- nön yhteistoimintaharjoitukset ja henkilöstön turvallisuuskoulutus pelastusviranomaisen tuella luo varsin kattavan järjestelmän, jolla varmistetaan potilasturvallisuus onnettomuu- den sattuessa. Sairaalan omatoimista varautu- mista valvotaan vuosittain palotarkastuksen yhteydessä.

**Tiivis varautumiseen** liittyvä yhteistyö jatkuu edelleen keskussairaalan kanssa, jossa asiakas – potilas on keskiössä!

**Tero Mäki**  
Pelastusjohtaja  
Pohjanmaan pelastuslaitos



# Sisäinen CRM -toimintamalli Vaasan keskussairaalaan

**Vaasan keskussairaalassa on toistuvasti, useiden vuosien ajan nousseet tiedonkulkuun, kommunikaatioon ja yhteistyöhön liittyvät haasteet myötävaikuttaviksi tekijöiksi vaaratilanteissa.**

Tilanteen parantamiseksi johtoryhmä päätti organisoida säännölliset CRM (Crew Resource Management) peruskoulutustilaisuudet, jotka aloitettiin vuonna 2011. Peruskoulutuksen käyneitä on tällä hetkellä noin 1 500.

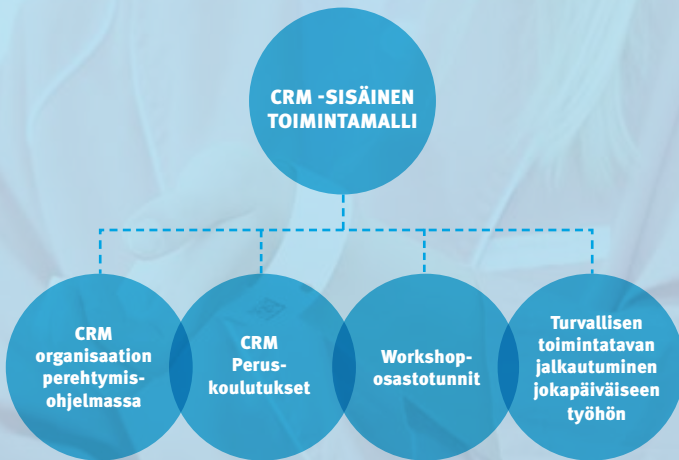
**CRM tarkoittaa** kaikkien saatavilla olevien ihmisten ja teknisten resurssien tehokasta hyödyntämistä turvallisuuden varmistamiseksi. CRM-koulutuksella on tutkitusti positiivinen vaikutus yhteistyötä edistävien asenteiden muokkautumiseen, yhteistyötaitojen oppimiseen, käytännön toimintatapojen kehittymiseen sekä turvallisuuden paranemiseen. Nyt kehitetyn CRM:n sisäisen koulutusmallin tarkoitus on näiden taitojen ylläpitäminen ja lisääminen myös tulevaisuudessa ja samalla varmistaa yhteistyö- ja viestintätaitojen kehittyminen, potilasturvallisuuden edistäminen sekä

haittatahtumien määrän vähentäminen.

**Sisäisten CRM-kouluttajien roolit** on jaettu kahteen erityyppiseen tehtävään. Kouluttajat toimivat peruskoulutusten, työpajojen, osastontien ja perehtymisohjelman vetäjinä. Implementoijat toimivat jokapäiväisessä hoitotyössä. He jalkauttavat oman työnsä oheissa kulloinkin painopistealueeksi valittua potilasturvallisuuden teemaa eri yksiköissä ja tukevat henkilöstöä toimimaan turvallisesti. Kevään 2014 painopisteenä on potilaan oikea tunnistaminen.

- **CRM-kouluttajina toimivat:** Raku Hautamäki, Helka Keski-Ruismäki, Karolina Peltomaa, Risto Vesanto ja Auli Virtanen
- **CRM-implementoijina toimivat:** Anneli Mantila, Päivi Nurmi, Mari Plukka, Eva Pohjanniemi ja Maria Storgård





**Toimintamalli käynnistyy kevään 2014 aikana ja sitä ennen toiminnasta tiedotetaan eri ammattiryhmien kokouksissa. Toimintamallin arvioinnissa hyödynnetään HaiPro-ilmoituksia, kouluttajien ja implementoijien kokemuksia sekä kentältä saatua palautetta. CRM-toimintamallin pitkän aikavälin tulosta arvioidaan TUKU -kyselyn avulla.**

**Tanja Jaakola**  
Resurssipäällikkö

# Liinausta potilaan parhaaksi

**Toiminnan tehostamisen ja laadun parantamisen ei aina tarvitse tarkoittaa resurssien lisäämistä. Myöskään kustannussäästöt eivät automaattisesti tarkoita toiminnan supistamista tai muita leikkauksia, laatua ja potilasturvallisuutta voidaan edistää muillakin tavoin.**

Todistetusti toimivampi tapa on optimoida oma toiminta ja toimintaympäristö. Juuri sitä Lean on. Terveystieteiden tutkimuskeskuksessa Leanin tavoitteena on laadukas, turvallinen ja potilaskeskeinen hoito, joka saavutetaan panostamalla organisaation tärkeimpään voimavaraan, henkilöstöön.

**Tärkeää on tunnistaa** omasta toiminnastaan arvoa tuottavat vaiheet ja poistaa kaikki hukka. Hukkaa voi olla esimerkiksi aika, joka kuluu odottamiseen, asioiden etsimiseen tai erilaisiin tarpeettomiin tarkistuksiin ja korjauksiin. Lean ei tarkoita, että pitää tehdä töitä kovemmin ja nopeammin. Lean tarkoittaa, että tehdään töitä järkevämmän eliminoimalla hukka ja luomalla ketju, jossa arvoa tuottavat toiminnot seuraavat toisiaan.

**Vaasan keskussairaalassa** on menestyksekkäästi sovellettu Lean-ajattelutapaa toteuttamalla jo kolme Kaizen-viikkoa. Ensimmäisenä yksikkönä lean-filosofiaa ja Kaizen-viikkoa pilotoitiin Päivystyspoliklinikalla keväällä 2013. Menestyksekkään Kaizen-viikon tuloksena uudistettiin kotiutusprosessi ja järjestettiin poliklinikan tiloja 5S:n periaatteiden mukaan. Syksyllä vuoron sai röntgenosasto ja tarkemmin CT-prosessi. Viikolla järkevöitettiin ja uudistettiin raskaana työpisteinä tunnetun CT:n hoitajien työnjakoa.

Yksinkertaisilla visuaalisilla potilasvirranhallintakeinoilla pystyttiin myös kehittämään kuvantamistapahtumaa niin potilaan kuin hoitajankin näkökulmasta.

**Kolmantena yksikkönä** Kaizen-viikolle pääsi sisätautipoliklinikan endoskopiayksikkö. Endoskopiayksikön kehityshenkinen ja innokas ryhmä sai viikon aikana aikaan uskomattoman paljon asioita. Yksikössä tehtiin konkreettisia parannuksia sekä työtiloissa että esimerkiksi henkilökunnan työvuorojen suunnittelussa. Työtapojen standardisoinnilla pyrittiin tehostamaan toimintaa ja tutkimaan entistä enemmän potilaita.

**Onnistuneiden pilottien myötä** Leanista tehdään pysyvä tapa sairaalamme kehittämiseen. Jatkossa 5S tulee olemaan oma kokonaisuutensa Kaizen-viikkojen rinnalla. Koska työkalu on osoittautunut hyväksi ja tehokkaaksi, tullaan se levittämään koko Vaasan keskussairaalaan lähitulevaisuudessa. Kaizen-viikkoja tullaan tulevana vuosina järjestämään aiempaa useammin ja useammassa yksikössä. Tavoitteena on luoda sairaalaan jatkuvan kehityksen kulttuuri, joka ei suinkaan pääty Kaizen-viikkoon vaan vasta alkaa siitä.

**Pia Haglund**, suunnittelija  
**Kalle Ylinampa**, suunnittelija

”  
**Emme yritä juosta  
nopeammin vaan  
päättämme kävellä  
lyhyemmän matkan.**

*–Taiichi Ohno,  
Lean-filosofian isä-*

**LEAN** on englantia ja tarkoittaa lähinnä niukkaa, jolla viitataan turhien toimintojen eli ”hukan” poistamiseen. Lean on tapa tehdä asioita, filosofia, jonka tavoite sairaanhoidossa on potilaan ja työntekijän turvallisuus sekä laadukas hoito. Leanin pyrkimys on, että oikea määrä oikeanlaatuisia oikeita asioita saadaan oikeaan aikaan ja oikeaan paikkaan.

**KAIZEN** on japania ja tarkoittaa parannusta tai vaihtoa parempaan ja viittaa jatkuvan kehittämisen periaatteeseen. Kaizen-viikolla toimitaan intensiivisesti työryhmässä ja paneudutaan muutamaa ongelmalliseen asiaan etsien uusia näkökulmia ja vaihtoehtoja työn tekemiselle. Viikon tarkoitus on toimia eräänlaisena ponnahduslautana omaan kehittämiseen.

**5S** on työpaikkojen organisointiin ja työmenetelmien standardointiin keskittyvä menetelmä. 5S on visuaalinen työtilojen organisointitapa, joka poistaa tehokkaasti esimerkiksi tavaroiden etsimisestä ja siirtelystä aiheutuvaa hukkaa.

# Kaizen-viikko eliminoi tarpeettomat työvaiheet

**Vaasan keskussairaalan gastroenterologisella endoskopiayksiköllä on ollut ongelmia gastroskopia- ja kolonoskopiatutkimusten suureen kysynnän vuoksi. Lähetteitä tulee aina vain enemmän, eikä toiminta ole kyennyt vastaamaan kysyntään saatavilla olevien voimavarojen ja menettelytapojen puitteissa. Kysyntään on yritetty vastata tilapäisin järjestelyin, muun muassa jononpurun avulla, jotta hoitotakuu voitaisiin täyttää.**

Lean-kehitysprosessin tarkoituksena oli toiminnan tehostaminen ja yhdenmukaistaminen kustannustehokkaasti tekemällä joustavat prosessikuvaukset ja lisäämällä yhteistyötä työtiimissä lisäarvon tuomiseksi sekä potilaille että henkilöstölle. Tehostamisen ja läpinäkyvien prosessikuvauksen avulla oli tarkoitus parantaa tutkimusten saatavuutta, lyhentää odotusaikoja sekä parantaa työympäristöä pitkäjänteisellä strategisella kehittämistyöllä.

**Endoskopiayksiköstä osallistui** lokakuussa 2013 viisi valittua työntekijää (lääkäri, kliininen erityissairaanhoitaja, IBD-hoitaja, osastonhoitaja, sihteeri) Kaizen-viikkoon PwC:n konsulttien johdolla. Kaizen-viikko on eräänlainen keskitetty workshop, jossa työtiimille annetaan mahdollisuus keskittyä ongelmanratkaisuun, ja sovittuja muutoksia sovelletaan heti. Kaizen-viikon aikana hyödynnetään työntekijöiden osaamista. Ajattelussa keskitytään ennen kaikkea arvoa tuottaviin toimintoihin ja hukkan eliminointiin. Ajatuksena on saada pitkäjänteisesti ja kattavasti, askel askeleelta aikaan jatkuvaa parantamista yksinkertaisin menetelmin.

**Ryhmämme tarkasteli** prosessin jokaista yksittäistä työvaihetta. Analysoimme, oliko sillä lisäarvoa potilaalle vai oliko se hukkaa tai pakollinen (lakisääteinen) toiminto. Toimintakäytäntömme olivat muutoksen tarpeessa

ja osallistamalla Kaizen-viikkoon saatoimme konkreettisesti yhdessä tunnistaa ongelmia, keskustella ongelmanratkaisuehdotuksista ja normittaa uusia prosesseja. Se avasi silmämme ympäristöllemme. Pyrkimyksemme oli saada nopeasti aikaan konkreettisia näkyviä muutoksia niillä resursseilla, jotka meillä on saatavilla. Myönteistä oli, että kaikki osallistujat vapautettiin työtehtävistään, jotta he saivat viiden päivän ajan yhdessä intensiivisesti kartoittaa ongelmia ja pullonkauloja sekä välittömästi aloittaa uusien työprosessien toteuttamisen. Jotta kehitysprosessi antaisi parhaan mahdollisen tuloksen, oli tärkeää, että kaikki sitoutuivat osallistumaan aktiivisesti ja noudattamaan suunniteltuja aikatauluja.

**Motivoivia tekijöitä** olivat mahdollisuus vaihtaa yhdessä omaan työympäristöön, työskenteleminen tiimissä sekä päätösten nopea täytäntöönpano ja tulosten näkeminen. Koska Lean-prosessissa työskennellään ryhmässä, voidaan muutoksia ja uusia ajatuksia toteuttaa helpommin, kun niitä ei nähdä henkilökohtaisina hyökkäyksinä tai henkilöön kohdistuvana kritiikkinä. Kaizen on voimakas ja tehokas työkalu mielekkäässä muutostyössä ja vaatii tarkkaa ja yksityiskohtaista suunnittelua sekä aikaperspektiivin että osallistujien valinnan suhteen.





**Lean-projektin ansiosta** ovat toteutuneet muun muassa seuraavat konkreettiset muutokset: päivittäinen tutkimusmäärä on kasvanut, tarpeettomat vaiheet on eliminoitu, lääkitystä on yksilöllistetty, työaikajärjestelyt ovat joustavammat ja dokumentointi on yhtenäisempi. Lean-ryhmä on myös kehittänyt suunnitellut tehtävä- ja työaikakaaviot lääkäreille, tutkimusta edeltävän tarkistuslistan ja standardisoidut työtehtävät sairaanhoitajille. Myös puhelinliikenne on järjestetty osin uudelleen, säilytystiloja uudistettu sekä tutkimushuoneesta, sihteeritoimistosta ja lääkärinvastaanotosta tehty käyttäjäystävällisemmät.

**Koko Lean-prosessiin** osallistuvat kaikki työntekijät ja johto. Tämä tuo kehitysprosessiin moniammatillista tietoa, taitoa ja kokemusta. Haasteemme on nyt, että seuranta ja kehittäminen jatkuvat. Meidän on varmistettava, että kaikki parannukset on toteutettu annetuissa aikarajoissa ja että innostus ja motivaatio muutoksiin säilyvät ja suunnataan kohti uusia parannuksia. Prosessikuvauksia on käytettävä edelleen johdon työvälineenä, kehitystyössä ja uusien työntekijöiden perehdyttämisessä. Puutteet ja toiminnot, jotka eivät tuo

lisää arvoa potilaille, tulevat selkeämmin ilmi prosessikuvausta käytettäessä. Varsinainen tulos ei muodostu ainoastaan graafisesta kuvasta vaan myös työn synnyttämästä dialogista, keskustelusta ja näkökulmista. Ymmärrys toisten työtehtäviä kohtaan on parantunut ja työ suoritetaan nopeammin ja joustavammin selkeiden prosessikuvauksien ja selkeämmän työnjaon ansiosta.

**Viikko Kaizen-viikon jälkeen** pidettiin arviointikokous, jossa kaikki projektin osallistujat, konsultit, laatu päällikkö ja Vaasan keskussairaalan johtoryhmä keskustelivat yhdessä ja arvioivat Kaizen-viikon tulosta. Suunnitelma gastroenterologisen yksikön kehitysprojektin jatkamisesta vahvistettiin (aikataulu, vastuuhenkilöt ja deadline). Toiminnan keskiössä on potilas, ja toimintaa tarkastellaan siten potilaan näkökulmasta, hänen tarpeistaan, odotuksistaan ja kokemuksistaan käsin. Gastroenterologisessa yksikössä arviointi on jatkunut niin, että tarkastelemme kehitysprosesseja moniammatillisesti ja laaditun aikataulun mukaisesti.

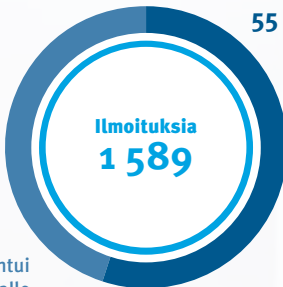
**Lisa Sundman**, vt. osastonhoitaja  
**Christian Nielsen**, ylilääkäri

# Tilastotietoa

Vaasan sairaanhoitopiirin HaiPro-ilmoituksista 2013

	2011	2012	2013
<b>ILMOITUSMÄÄRÄT / TOIMINTAYKSIKÖT</b>			
<b>Vaasan sairaanhoitopiiri</b>	<b>3 925</b>	<b>4 331</b>	<b>4 599</b>
Vaasan keskussairaala	1 543	1 617	1 589
Pietarsaaren sosiaali- ja terveysvirasto	519	721	860
Vaasan sosiaali- ja terveysvirasto	1 605	1 613	1 644
Laihia Vähäkyrö yhteistoiminta-alue	64	70	-
Ensihoito	41	10	28
Maalahti-Korsnäs terveystakeskus	22	9	9
Mustasaaren terveystakeskus	16	7	92
Krisitiinankaupungin terveystakeskus	25	58	21
Närpiön terveystakeskus	15	26	23
Potilaiden ilmoitukset	14	21	5

## Vaasan keskussairaala 2013



Tapahtui potilaalle  
**45 %**

Läheltä piti  
-tilanteita  
**55 %**

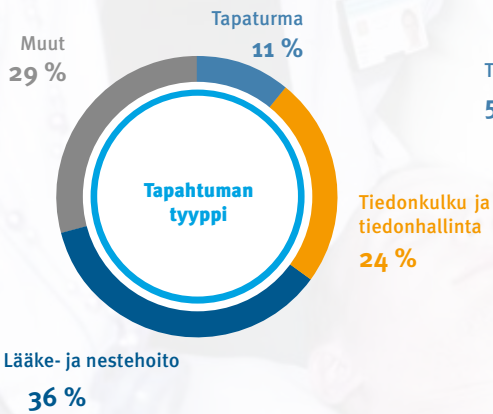
## Muut yhteensä 2013



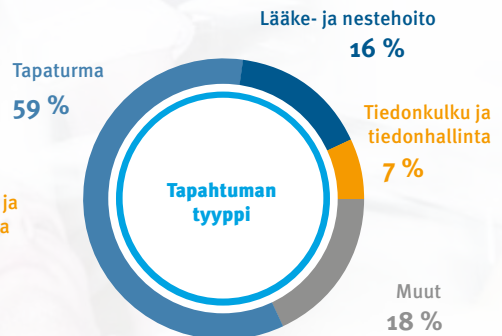
Tapahtui potilaalle  
**75 %**

Läheltä piti  
-tilanteita  
**25 %**

Vaasan keskussairaala 2013



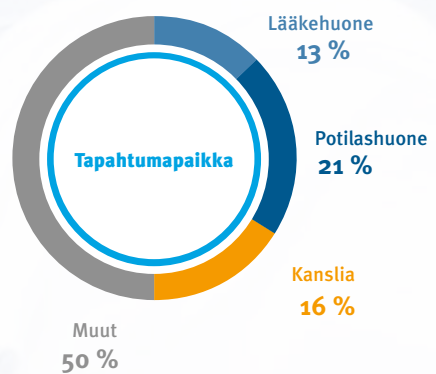
Muut yhteensä 2013



Vaasan keskussairaala 2013



Vaasan keskussairaala 2013



# Kiitos!

Potilasturvallisuus ja sen edistäminen on osa Vaasan keskussairaalan arkea. Haluamme kiittää henkilöstöä aktiivisesta osallistumisesta potilasturvallisuusosaamisen varmistamiseen.

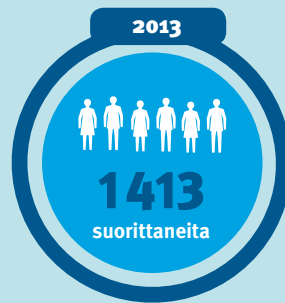
Auvo Rauhala  
Johtajaylilääkäri

Marina Kinnunen  
Hallintoylihoitaja

Karolina Peltomaa  
Laatupäällikkö



CRM –  
peruskoulutus



THL:n Potilas-  
turvallisuutta taidolla –  
verkkokoulutus



Laatu – ja potilas-  
turvallisuussuunnitelma  
– verkkokoulutus